

Sygn. akt VII U 87/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 1 grudnia 2021 r. w Warszawie

sprawy G. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek odwołania G. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 29 grudnia 2020 roku, znak: (...)(...)

oddala odwołanie.

SSO Renata Gąsior

UZASADNIENIE

W dniu 18 grudnia 2020 r. **G. M.** złożyła za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. odwołanie od decyzji z dnia 29 grudnia 2020 roku, znak: (...)2003 o ponownym ustaleniu kapitału początkowego.

Odwołująca wskazała, że w zaskarżonej decyzji nie zostało uwzględnione otrzymywane przez nią wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia w latach 1984 – 1998 w (...) Publicznym Szpitalu (...) i w Szpitalu (...). W oby tych Szpitalach ubezpieczona pełniła dyżury lekarskie, które wynikały z umowy o pracę zawartej z Akademią Medyczną. W tym okresie ubezpieczona była zatrudniona jako nauczyciel akademicki w Klinice (...) w W.. W ramach umowy o pracę nauczyciele akademicy mieli obowiązek prowadzenia zarówno działalności usługowo – leczniczej jak i pełnienia dyżurów lekarskich, od dochodów oprowadzano składki (odwołanie, k. 3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 21 listopada 2018r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy wyjaśnił, że G. M. w dniu 29 października 2020 r. złożyła wniosek o emeryturę. W związku z powyższym w dniu 26 listopada 2020 r. została wydana decyzja o ponownym ustaleniu kapitału początkowego, do którego Zakład nie uwzględnił m.in. dochodów z lat 1984-1998 z tytułu pełnienia dyżurów zakładowych. Organ rentowy wskazał, że dyżury zakładowe pełnione na podstawie umowy zawartej od 24 lutego 1984 r. do 30 listopada 1992 r. z (...) im. Prof. M. M. oraz dyżury i godziny leczniczo – usługowe zawarte z Szpitalem (...) na okresy od 1 lipca 1985 r. do 30 listopada 1992 r. i od 1 grudnia 1992 r. do 31 sierpnia 2000 r. nie wynikały ze stosunku pracy, lecz były wykonywane w ramach umowy cywilno – prawnej na zasadach umowy zlecenia. W tych okresach ubezpieczona była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Akademii Medycznej w pełnym wymiarze czasu pracy w związku z czym dochód osiągnięty z umowy zlecenia nie stanowił w ocenie organu rentowego podstawy składek zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób

wykonujących prace na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenie (Dz. U. z 1983 r., Nr 31, poz. 146 z późn. zm.). (odpowiedź na odwołanie, k. 5-6 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

G. M. urodzona (...) z zawodu jest lekarzem, w dniu 19 czerwca 1996 r. uzyskała stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk medycznych. Ubezpieczona była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze pełnego etatu w (...) Uniwersytecie Medycznym (poprzednio Akademia Medyczna w W.) w okresie:

- od dnia 1 stycznia 1984 r. do 30 września 1994 r. jako asystent – nauczyciel akademicki, pracownik naukowo – dydaktyczny w Klinice (...),

- od dnia 1 października 1994 r. do 30 września 1996 r. jako wykładowca -nauczyciel akademicki, pracownik naukowo – dydaktyczny w Klinice (...),

- od dnia 1 października 1996 r. do 30 września 2018 r. jako adiunkt - nauczyciel akademicki, pracownik naukowo – dydaktyczny w Klinice (...),

- od dnia 1 października 2018 r. do 31 stycznia 2020 r. jako adiunkt - nauczyciel akademicki, pracownik badawczo – dydaktyczny w Klinice (...),

- od dnia 1 lutego 2020 r. do 28 października 2020 r. jako adiunkt - nauczyciel akademicki, pracownik dydaktyczny w Klinice (...) (zaświadczenie Akademii Medycznej z 4 września 2002 r., k. 3 a.k., świadectwo pracy z 28 października 2020 r. – nienumerowane karty a.e.).

W dniu 24 lutego 1984 r. G. M. zawarła z Państwowym Szpitalem (...) M. M. umowę o pełnienie dyżurów zakładowych, zgodnie z którą zobowiązała się pełnić dyżury zakładowe zgodnie z miesięcznym harmonogramem dyżurów, opracowanym przez Kierownika Kliniki. Wysokość wynagrodzenia została określona § 1 ust. 5 zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 listopada 1983 r. (umowa o pełnienie dyżurów zakładowych, k. 20 a.s.).

W dniu 1 stycznia 1985 r. G. M. zawarła z Państwowym Szpitalem (...) M. M. umowę na czas nieokreślony w wymiarze 3 godzin dziennie celem wykonywania działalności diagnostycznej i usługowej na stanowisku młodszego asystenta. Wysokość wynagrodzenia została określona według warunków przewidzianych w zarządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 1 października 1982 r. w postaci wynagrodzenia ryczałtowego w kwocie 2.200 zł miesięcznie (umowa z 1 stycznia 1985 r., k. 21 a.s.).

W tym okresie ubezpieczona miała zawartą z Państwowym Szpitalem (...) M. M. umowę dyżurową umowę cywilno – prawną i w związku z tym nie podlegała ewidencji czasu pracy i nie miała określonego wymiaru etatu. W okresie od 31 marca 1986 r. do 30 września 1987 r. nie pełniła dyżurów z uwagi na urlop wychowawczy (pismo (...) z 5 listopada 2003 r., k. 18 a.k.).

W dniu 1 lipca 1985 r. G. M. zawarła z Państwowym Szpitalem (...) J. w W. – obecnie Szpitalem (...) umowę o działalność leczniczo usługową w Zakładzie (...) na czas określony od dnia 1 lipca 1985 r. do czasu trwania umowy w Akademii Medycznej w wymiarze 3 godzin dziennie celem wykonywania działalności leczniczej, profilaktycznej i diagnostycznej na stanowisku młodszego asystenta. Wysokość wynagrodzenia została określona według warunków przewidzianych w zarządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 1 października 1982 r. i 2 stycznia 1985 r. w postaci wynagrodzenia ryczałtowego w kwocie 3.500 zł miesięcznie (umowa z 1 lipca 1985 r., k.22 a.s.).

W dniu 15 listopada 1986 r. G. M. zawarła z Państwowym Szpitalem (...) J. w W. – obecnie Szpitalem (...) umowę o dyżury zakładowe w Zakładzie (...) na czas nieokreślony od dnia 15 listopada 1986 r. celem pełnienia dyżurów zakładowych według miesięcznego ustalonego planu dyżurów. Wysokość wynagrodzenia została określona według warunków przewidzianych w zarządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 marca 1986 r. wg stawki zasadniczej za dyżur 21

godzinny – 1.112 zł, a za dyżur 24 godzinny – 1.400 zł za efektywnie pełnione dyżury. Za dyżury pełnione w niedzielę, święta i dni wolne od pracy ustalono podwójne wynagrodzenie (umowa z 15 listopada 1986 r., k. 23 a.s.).

Zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym Szpitale (...) miały obowiązek zawierania umów o działalność leczniczo - usługową z nauczycielami akademickimi na okres trwania umowy o pracę w Akademii Medycznej. W Szpitalu (...) w W. G. M. była zatrudniona od 1 lipca 1985 r. do 30 listopada 1992 r. w wymiarze 3 godzin dziennie w ramach godzin za działalność leczniczą, profilaktyczną i diagnostyczną, ponieważ w tym samym czasie była zatrudniona na pełen etat w Akademii Medycznej jako nauczyciel akademicki (zaświadczenie z 16 marca 2021 r., k. 25 a.s., zaświadczenie z 7 lipca 2003 r., k. 15 a.k.).

Uniwersyteckie Centrum (...) następcą prawnym Państwowego Szpitala (...). M. M. w W. i Państwowego Szpitala (...) w W. oświadczył, że nie dysponuje żadnymi dokumentami, które mogłyby wskazywać na odprowadzenie składek na ubezpieczenie społeczne od kwot wypłacanych G. M. za pełnienie dyżurów w okresie od 1 stycznia 1985 r. do 30 listopada 1992 r. pełnionych w Państwowym Szpitalu (...). M. M. w W. i w okresie od 1 lipca 1985 r. do 30 listopada 1992 r. pełnionych w Państwowym Szpitalu (...) w W. (pismo Uniwersyteckiego Centrum (...) z 19 sierpnia 2021 r., k. 62 a.s.).

Z tytułu dyżurów pełnionych w Państwowym Szpitalu (...). M. M. w W. w latach 1984-1992 r. G. M. uzyskała wynagrodzenia: w 1984 r. – 14.594 zł, w 1985 r. – 44.104 zł, w 1986 r. – 5.596 zł, w 1987 r. – 8.072 zł, w 1988 r. – 147.036 zł, w 1989 r. 560.902 zł, w 1990 r. – 4.346,548 zł, w 1991 r. – 8.175.900 zł, w 1992 r. – 16.708.300 zł (zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, k. 7 a.k.).

Z tytułu godzin leczniczo - usługowych i dyżurów pełnionych w Państwowym Szpitalu (...) w W. w latach 1985-1998 r. G. M. uzyskała wynagrodzenia: w 1985 r. – 21.000 zł, w 1986 r. – 14.603 zł, w 1987 r. – 45.420 zł, w 1988 r. – 103.650 zł, w 1989 r. – 692.400 zł, w 1990 r. – 6.810.062 zł, w 1991 r. – 8.685.300 zł, w 1992 r. – 23.709.600 zł, w 1993 r. – 9.363.800 zł, w 1994 r. – 14.556.000 zł, w 1995 r. – 1.113,45 zł, w 1996 r. – 387,31 zł, w 1997 r. – 12.74,16 zł, w 1998 r. – 1.279,00 zł (zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, k. 10-11 a.k.).

W dniu 28 października 2020 r. G. M. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. wniosek o emeryturę i przeliczenie kapitału początkowego. Po rozpoznaniu wniosku organ rentowy wydał w dniu 26 listopada 2020 r. decyzję znak: (...) -2003, w której ustalił kapitał początkowy dla G. M. na dzień 1 stycznia 1999r. w wysokości 129.003,16 zł. Do obliczenia kapitału początkowego ZUS przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1.666,88 zł, okresy składkowe w wymiarze 13 lat, 6 miesięcy oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 7 lat, 6 miesięcy i 1 dzień, zaś do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru organ rentowy przyjął okres 10 kolejnych lat kalendarzowych z przedziału 1989-1998. Organ rentowy nie uwzględnił dochodów z lat 1991 – 1992 z tytułu świadectw kompensacyjnych oraz wynagrodzeń z lat 1984 – 1992 z tytułu pełnienia dyżurów zakładowych w Państwowym Szpitalu (...). M. M. w W.: w 1984 r. – 14.594 zł, w 1985 r. – 44.104 zł, w 1986 r. – 5.596 zł, w 1987 r. – 8.072 zł, w 1988 r. – 147.036 zł, w 1989 r. 560.902 zł, w 1990 r. – 4.346,548 zł, w 1991 r. – 8.175.900 zł, w 1992 r. – 16.708.300 zł oraz wynagrodzeń z lat 1985 – 1998 z tytułu pełnienia dyżurów zakładowych oraz godzin leczniczo – usługowych w Państwowym Szpitalu (...) w W.: w 1985 r. – 21.000 zł, w 1986 r. – 14.603 zł, w 1987 r. – 45.420 zł, w 1988 r. – 103.650 zł, w 1989 r. – 692.400 zł, w 1990 r. – 6.810.062 zł, w 1991 r. – 8.685.300 zł, w 1992 r. – 23.709.600 zł, w 1993 r. – 9.363.800 zł, w 1994 r. – 14.556.000 zł, w 1995 r. – 1.113,45 zł, w 1996 r. – 387,31 zł, w 1997 r. – 12.74,16 zł, w 1998 r. – 1.279,00 zł, ponieważ dyżury i godziny leczniczo – usługowe wykonywane na podstawie umów z ww. podmiotami nie wynikały ze stosunku pracy, lecz były wykonywane w ramach umowy cywilno – prawnej na zasadach umowy zlecenie. Organ rentowy podkreślił, że ww. okresach ubezpieczona była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Akademii Medycznej w pełnym wymiarze czasu pracy w związku z czym dochód osiągnięty z tytułu umowy zlecenie nie stanowił podstawy wymiaru składek zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących prace na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenie (Dz. U. z 1983 r., Nr 31, poz. 146 z późn. zm.). Decyzją z dnia 29 grudnia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. z urzędu ponownie ustalił wysokość kapitału początkowego dla G. M. na dzień 1 stycznia 1999r. w wysokości 129.003,16 zł oraz poinformował ubezpieczoną, że anulował decyzję z 26 listopada 2020 r. (decyzja ZUS z 26 listopada 2020 r. –

nienumerowane karty a.k., załącznik do decyzji z 21 grudnia 2020 r. - nienumerowane karty a.k., decyzja ZUS z 29 grudnia 2020 r. – nienumerowane karty a.k., pismo ZUS z 29 grudnia 2020 r. – nienumerowane karty a.k.).

Wskazany stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zgromadzonych w toku postępowania dowodów z dokumentów, w szczególności znajdujących się w aktach emerytalnych i w aktach kapitałowych dotyczących G. M.. Powołane przez Sąd dowody z dokumentów, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia, były wiarygodne, ponieważ korespondowały ze sobą, a nadto strony nie kwestionowały ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie G. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 26 listopada 2020 r., było niezasadne.

Zgodnie z treścią art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021r. poz.291), zwanej ustawą emerytalną, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Na podstawie art. 174 ust. 2 w/w ustawy przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Z kolei w myśl art. 174 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r. Dyspozycja powołanego art. 174 ust. 3 odsyła do treści art. 15. Zgodnie z art. 15 ust. 1 i 6, podstawę wymiaru emerytury stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego:

- 1) w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, albo
- 2) w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresy podlegania ubezpieczeniu.

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy emerytalnej, do podstawy wymiaru emerytury lub renty, o której mowa w ust. 1 i 2, dolicza się kwoty przysługujących ubezpieczonemu w danym roku kalendarzowym wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy oraz kwoty zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, świadczenia wyrównawczego lub dodatku wyrównawczego, a także wartość rekompensaty pieniężnej ustaloną zgodnie z pkt 3 załącznika do ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent. Do podstawy wymiaru wlicza się również kwoty zasiłków dla bezrobotnych, zasiłków szkoleniowych lub stypendiów wypłaconych z Funduszu Pracy za okres udokumentowanej niezdolności do pracy, z zastrzeżeniem ust. 3a.

Stosownie do przepisu art. 175 ust. 1 zd. 2 ustawy emerytalnej, postępowanie w sprawie ustalenia kapitału początkowego przebiega według zasad dotyczących ustalenia prawa do świadczeń przewidzianych w ustawie (w szczególności chodzi tu o katalog środków dowodowych, jakie służą ubezpieczonemu w postępowaniu przed organem rentowym do wykazania zarówno stażu ubezpieczonego, jaki i wysokości przychodów).

Zgodnie z § 21 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r., Nr 237, poz. 1412), środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobków lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury dla pracowników (także wysokości kapitału początkowego) są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Brak odpowiedniej dokumentacji płacowej i innych dokumentów, na jakie wskazuje cytowany przepis, przeważnie uniemożliwia prawidłowe ustalenie w zakresie wysokości wynagrodzenia za pomocą innych środków dowodowych. Jest to bowiem trudne z uwagi na szczegółowość takich danych przy znacznej najczęściej odległości czasowej. Zaliczenie zaś nieudokumentowanych okresów składkowych do uprawnień oraz wzrostu świadczeń emerytalno-rentowych wymaga dowodów nie budzących wątpliwości, spójnych i precyzyjnych (zob. wyrok Sądu Najwyższych z 9 stycznia 1998r. II UKN 440/97). Jednocześnie w orzecznictwie podkreśla się jednak, że w postępowaniu odwoławczym od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie ma ograniczeń co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków i w myśl art. 473 k.p.c. wysokość wynagrodzenia może być dowodzona wszelkimi dostępnymi dowodami przewidzianym w Kodeksie postępowania cywilnego. Rzeczą sądu jest natomiast ocena wiarygodności przedstawionych w toku postępowania dowodów (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 lipca 1997r. II UKN 186/97, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 4 marca 1997r. III AUa 105/97).

Mimo braku ograniczeń dowodowych w postępowaniu przed sądami ubezpieczeń społecznych nie można zapominać, że wysokość zarobków stanowiących podstawę wyliczenia składki na ubezpieczenia społeczne nie może być ustalana w sposób hipotetyczny, przybliżony, oparty jedynie na domniemaniu czy też uprawdopodobnieniu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 czerwca 2007 r., III AUa 482/07, Apel. - W-wa 2008, nr 1; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2007 r., I UK 36/07, LEX nr 390123; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2013 r., II UK 315/12, LEX nr 1375196; wyroki Sądu Apelacyjnego w Lublinie: z dnia 14 sierpnia 2012 r., III AUa 322/12, LEX nr 1213861; z dnia 4 października 2012 r., III AUa 305/12, LEX nr 1223273; z dnia 19 grudnia 2012 r., III AUa 1009/12, LEX nr 1237287; wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku: z dnia 5 października 2012 r., III AUa 565/12, LEX nr 1223165 i z dnia 22 stycznia 2013 r., III AUa 1244/12, LEX nr 1280044; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 21 sierpnia 2013 r., III AUa 459/13, LEX nr 1363361). Zadaniem Sądu w sprawach o wysokość emerytury, a także kapitału początkowego jest więc dokładne ustalenie wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez ubezpieczonego w danym okresie. Zarobki za poszczególne miesiące i wybrane lata kalendarzowe muszą być wykazane w sposób niebudzący wątpliwości, w ściśle określonej kwotowo wysokości.

Dodatkowo regułą jest, że podstawę wymiaru świadczenia stanowią te przychody, których dotyczy obowiązek opłacania składki (nie jest to jednak reguła bezwzględna). Jak stwierdził Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 18 października 2007 r. (III AUa 970/07, Apel. - W-wa 2008, nr 1), przy ustalaniu, czy istnieje/istniał obowiązek opłacania składki na ubezpieczenie społeczne od określonych składników wynagrodzenia i innych świadczeń ze stosunku pracy, stosuje się przepisy obowiązujące w okresie, z którego wynagrodzenie jest uwzględniane w podstawie wymiaru.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy ustalając wysokość kapitału początkowego G. M. nie uwzględnił jej wynagrodzenia z tytułu dyżurów pełnionych w Państwowym Szpitalu (...). M. M. w W. w latach 1984-1992 r. oraz z tytułu godzin leczniczo - usługowych i dyżurów pełnionych w Państwowym Szpitalu (...) w W. w latach 1985-1998 r. wskazując, że ww. okresach ubezpieczona była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Akademii Medycznej w pełnym wymiarze czasu pracy w związku z czym dochód osiągnięty z tytułu umów cywilno - prawnych nie stanowił podstawy wymiaru składek zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących prace na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenie (Dz. U. z 1983 r., Nr 31, poz. 146 z późn. zm.). W związku z powyższym, zaskarżoną decyzją organ rentowy ustalił wysokość kapitału początkowego odwołującej z pominięciem dochodów uzyskiwanych przez nią z w okresie od 1984 - 1998 z tytułu wykonywania umów cywilno - prawnych.

Kwestię zaliczenia okresu wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, zawartej z jednostkami gospodarki uspołecznionej należy rozpatrywać pod kątem przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 1975r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. z 1983 r. Nr 31, poz. 146), która obowiązywała do dnia 31 grudnia 2002 r. oraz rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975r. w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących prace na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. Nr 46, poz. 250 ze zm.). Stosownie do treści art. 1 i 2 powołanej ustawy, obowiązkowe ubezpieczenie społeczne obejmowało osoby wykonujące stale i odpłatnie pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, zawartej z jednostkami gospodarki uspołecznionej, przy czym pracę uważało się za wykonywaną stale, jeżeli trwała nieprzerwanie co najmniej sześć miesięcy. Ustawa zawierała przy tym wyraźne wyłączenia z podlegania ubezpieczeniu społecznemu, m.in. w stosunku do osób, które równocześnie były pracownikami zatrudnionymi w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie albo były objęte odrębnymi przepisami z zakresu zaopatrzenia emerytalnego lub ubezpieczenia społecznego (art.2). Z dniem 17 maja 1982 r. zaczęło obowiązywać rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 kwietnia 1982 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykonania ustawy o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub zlecenia. Zgodnie z treścią § 3a tego rozporządzenia, jeżeli czas pracy określony w umowie odpowiadał co najmniej pełnemu wymiarowi czasu pracy obowiązującej pracowników jednostki gospodarki uspołecznionej, która zawarła umowę, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie ustalona stosownie do § 2 i § 3 ust. 1 nie mogła być niższa od kwoty najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej.

Wobec powyższego, zdaniem Sądu, umowy, które ubezpieczona zawarła z Państwowym Szpitalem (...). M. M. w W. w dniu 24 lutego 1984 r. i w dniu 1 stycznia 1985 r. oraz z Państwowym Szpitalem (...) w W. w dniu 1 lipca 1985 r. i w dniu 15 listopada 1986 r., nie rodziły obowiązku ubezpieczenia również na innej podstawie, wobec czego prawidłowo organ rentowy nie uwzględnił wynagrodzeń, które ubezpieczona na podstawie tych umów otrzymywała. Przede wszystkim należało zwrócić uwagę, że ubezpieczona była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w wymiarze pełnego etatu w (...) Uniwersytecie Medycznym (poprzednio Akademia Medyczna w W.) w okresie od 1 stycznia 1984 r. do 28 października 2020 r. na stanowisku nauczyciela, a następnie wykładowcy i adiunkta akademickiego. G. M. łączył więc stosunek pracy z Akademią Medyczną w W.. Ubezpieczona jako nauczyciel akademicki zatrudniona w uczelni medycznej była zobowiązana do uczestniczenia w sprawowaniu opieki zdrowotnej prowadzonej w ramach społecznego systemu ochrony zdrowia. Obowiązek ten był przewidziany w ustawie o szkolnictwie wyższym z 12 września 1990 r.

Umowy zawarte przez G. M. z Państwowym Szpitalem (...). M. M. w W. w dniu 24 lutego 1984 r. o pełnienie dyżurów zakładowych i w dniu 1 stycznia 1985 r. na wykonanie działalności diagnostycznej i usługowej, a także umowy zawarte z Państwowym Szpitalem (...) w W. w dniu 1 lipca 1985 r. o działalność leczniczo – usługową i w dniu 15 listopada 1986 r. o dyżury zakładowe, nie były stosunkami pracy, w istocie bowiem były częścią, modyfikacją węzła prawnego jaki łączył ubezpieczoną z uczelnią medyczną. W ocenie Sądu Okręgowy potwierdza to również fakt, że ww. umowy zostały zawarte na czas nieokreślony do czasu obowiązywania umowy z Akademią Medyczną w W.. Praca, którą G. M. świadczyła na rzecz szpitala, była wykonaniem ciężącego na niej obowiązku, jako na pracowniku naukowo-dydaktycznym uczelni medycznej z mocy art. 100 ust. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym i powierzonego powódce w ramach zatrudnienia w Akademii Medycznej w W. zakresu zadań obowiązku uczestniczenia w sprawowaniu opieki zdrowotnej. Stosunek pracy zawarty przez ubezpieczoną z Akademią Medyczną w W. reguluje ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 ze zm.). Zgodnie z jej art. 100, nauczyciele akademicy zatrudnieni w uczelniach medycznych uczestniczą w sprawowaniu opieki zdrowotnej w ramach społecznego systemu ochrony zdrowia przez wykonywanie zadań dydaktycznych i badawczych w powiązaniu z udzielaniem świadczeń zdrowotnych w szpitalach klinicznych uczelni lub w oddziałach innych szpitali, udostępnionych uczelniom na zasadach określonych w przepisach o zakładach opieki zdrowotnej. Z przepisów tych wynika, że dla nauczyciela akademickiego zatrudnionego w państwowej uczelni medycznej bezpośrednim źródłem praw i obowiązków związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, w tym świadczeń udzielanych w ramach dyżurów lekarskich, jest umowa o pracę bądź umowa zlecenia zawarta między szpitalem (oddziałem) klinicznym

a nauczycielem akademickim zatrudnionym w uczelni medycznej. Umowa ta jest źródłem odrębnego stosunku prawnego w postaci stosunku pracy lub cywilnoprawnego stosunku zlecenia, istniejącego obok podstawowego stosunku służbowego wiążącego nauczyciela akademickiego z zatrudniającą go państwową uczelnią medyczną. Nie ma prawnego zakazu pozostawiania nauczyciela akademickiego w drugim stosunku pracy (zlecenia) (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2004 r., I PK 610/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 35). Również w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2003 r., I PK 153/03 (OSNP 2005 nr 7, poz. 90), stwierdzono, że "z art. 100 ust. 1a ustawy jednoznacznie wynika, że udzielanie przez nauczycieli akademickich świadczeń zdrowotnych, które do tej pory było elementem stosunku pracy nauczyciela akademickiego (opartego na mianowaniu), stało się sferą zastrzeżoną dla stosunków umownych: umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej". W kontekście powyższych rozważań umowy zawierane przez ubezpieczoną z Państwowym Szpitalem (...). M. M. i w dniu 24 lutego 1984 r. o pełnienie dyżurów zakładowych i w dniu 1 stycznia 1985 r. na wykonanie działalności diagnostycznej i usługowej, a także umowy zawarte z Państwowym Szpitalem (...) w W. w dniu 1 lipca 1985 r. o działalność leczniczo – usługową i w dniu 15 listopada 1986 r. o dyżury zakładowe, były w istocie umowami cywilno – prawnymi (zlecenia).

Reasumując umowy, które przedstawiła ubezpieczona w toku postępowania, nie rodziły obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym, Sąd nie stwierdził podstaw do przyjęcia takiej tezy, bowiem jak wynika z art. 2 ust. 1 ustawy z 19 grudnia 1975 r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących prace na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. z 1983 r., Nr 31, poz. 146 z późn. zm.) obowiązkowe ubezpieczenie społeczne nie obejmuje osób, które zawarły umowę zlecenia, jeżeli są równocześnie pracownikami zatrudnionymi w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie albo są objęte odrębnymi przepisami w zakresie zaopatrzenia emerytalnego lub ubezpieczenia społecznego. Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy prawidłowo nie uwzględnił wynagrodzeń, które ubezpieczona otrzymywała na podstawie ww. umów cywilno – prawnych. Wobec powyższego odwołanie ubezpieczonej podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

SSO Renata Gąsior